

VERSLAG VERGADERING 14 APRIL 2022

(Vastgesteld op 25 april na een schriftelijke ronde)

tijd: 14.00 -17.00 uur
locatie: Kamer van Koophandel

Aanwezige deelnemers

Gezaghebber E. Rijna (voorzitter)

Dhr. M. Stegers (vice-voorzitter)

OLB: Gedeputeerde N. den Heyer en gedeputeerde H. Thielman

Usibo: dhr. N. Willem, dhr. C. Kwidama en mw. M. Abrahams (dhr. A. Vrolijk afwezig)

BFB: dhr. Berkenbosch, dhr. E. Carillo, mw. V. De Windt en dhr. P. Coolen (mw. A. Romeijnders met kennisgeving afwezig)

KvK: dhr. J. Balentien en dhr. Aarts (mw. C. Kirindongo en dhr. H. Groot met kennisgeving afwezig)

Aanwezige adviseurs:

Mw. O. Saleh, mw. B. van den Berg, mw. G. van den Heuvel, dhr. B. van Oost

Afwezig: dhr. E. Brakke (adviseur namens SZW) met kennisgeving

Gasten:

Mw. W. Pelk (Eilandsecretaris)

Dhr. T. Jansen (beleidsadviseur OLB)

Mw. S. Willems (Plenchi di trabou)

1. Opening en huishoudelijke mededelingen

De gezaghebber opent de vergadering, heet iedereen welkom en geeft het woord aan de vice-voorzitter.

De vice-voorzitter heeft een aantal mededelingen:

- Dhr Brakke is vanwege vakantie verhinderd
- In mei komt minister Schouten van SZW naar Bonaire. Het voorstel is dat zij eerst met de afzonderlijke CD-leden praat en dat er daarna een plenair deel is. Bij SZW is benadrukt dat het niet alleen om kennismaken moet gaan, maar dat er ook concrete voorstellen en toezeggingen verwacht worden om het Akkoord van Kralendijk te implementeren.

- Regioplan voert onderzoek uit in opdracht van SZW naar de bijverdienregeling van de onderstand. Gevraagd is om een groepsgesprek met CD-leden. De aanleiding voor dit onderzoek bleek wat onduidelijk en daarom heeft de vice-voorzitter dit nagevraagd bij SZW. Het doel van SZW is om de onderstand op het sociaal minimum te brengen en vervolgens te onderzoeken op welke manier er dan nog een bijverdienregeling nodig is. Mw. Den Heyer geeft aan dat OLB al met Regioplan gesproken heeft en heeft benadrukt dat voor een groot deel van de mensen in de onderstand geen mogelijkheid is om te werken en dat het nu niet wenselijk is om veel tijd te steken in de bijverdienregeling zo lang de onderstand niet op het juiste niveau is. Alle partijen sluiten zich hierbij aan en afgesproken wordt dat het OLB-standpunt aan Regioplan wordt gecommuniceerd en dat er geen (groeps)gesprekken zullen komen met Regioplan.
- De vice-voorzitter heeft een gesprek gehad met de projectleider van BZK die de bezig is met een herziening van de WolBES en FinBES. Momenteel loopt een informele preconsultatie, later dit jaar volgt de formele internetconsultatie. Hij vraagt de CD-leden of er behoefte is aan een presentatie door BZK over dit proces. Gedeputeerde Thielman stelt voor dat op de volgende vergadering vanuit de ambtelijke ondersteuning van het OLB een presentatie gegeven kan worden over het proces en de contouren van deze wetswijziging. Iedereen kan zich vinden in dit voorstel.

2. Kennismaking eilandsecretaris mw. Pelk

Mw. Pelk stelt zichzelf voor. Zij is nu ruim een jaar op Bonaire en het is de bedoeling dat zij 2 tot 3 jaar zal blijven. Als eilandsecretaris is zij algemeen directeur voor alle domeinen en adviseur van het bestuurscollege. Er moet nog veel gebeuren en er ligt veel werk om de organisatie te verbeteren. De aangekondigde wijziging van de WolBES en de FinBES gaan helpen om een slagvaardigere organisatie te worden.

Zaken die moeten verbeteren: dienstverlening, persoonlijk leiderschap, doelgericht samenwerken, nemen van besluiten, digitalisering. Er wordt gewerkt aan 'revitalisering' van de organisatie, waarbij gekozen is voor het stapsgewijs doorvoeren van verbeteringen in plaats van een grote reorganisatie. De veranderingen zijn gericht op een plattere organisatie met minder hiërarchie. Een ander doel is om de spreiding van alle diensten over 20 locaties om te zetten naar 1 bestuurskantoor, wat ook tot een betere samenwerking zal leiden.

Vragen over dit deel van de toelichting:

Dhr. Berkenbosch vraagt over er budget is voor de reorganisatie en de huisvesting. Mw. Pelk geeft aan dat er budget is van zowel het OLB als van BZK. Ook komt het OLB met een aanvraag bij BZK voor financiering van grote projecten, waarbij ook gekeken wordt op welke manier het OLB zelf de inkomsten kan verhogen.

Dhr. Balentien vraagt wat er gebeurt als de werkzaamheden van mw. Pelk afgerond zijn. Is er een opvolger? Mw. Pelk geeft aan dat er momenteel twee adjunct

secretarissen zijn die worden opgeleid en ook in gemeentes in Europees Nederland kijken hoe daar gewerkt wordt.

Daarna geeft mw. Pelk een toelichting op het bestuursakkoord.

Het bestuursakkoord van 2019 zit in de afrondende fase. Een aantal punten worden meegenomen naar de volgende fase. Het belangrijkste zijn de nieuwe afspraken. Deze nieuwe afspraken worden gemaakt tot aan het nieuwe BC na de verkiezingen in de 2023. Over deze nieuwe afspraken wordt nu met de staatssecretaris gesproken. Het BC heeft een wensenpakket van 25 tot 35 miljoen dollar ingediend. Er worden alleen afspraken gemaakt over zaken die daadwerkelijk in de komende 12 maanden uitgevoerd kunnen worden. De staatssecretaris gaat met de ministers van alle departementen in overleg om de wensen en acties te bespreken. Voor de zomer zullen deze bestuurlijke afspraken worden gemaakt, waarna een maandelijks voortgangsgesprek volgt met de staatssecretaris.

Dhr. Berkenbosch benadrukt dat verduurzaming van energie voor Bonaire van groot belang is, ook voor de betaalbaarheid van de tarieven.

Mw. Pelk geeft aan dat minister Jetten grote ambities heeft en ook van plan is naar Bonaire te komen.

Dhr. Balentien vraagt of het de verwachting is dat er dan volgend jaar weer een bestuursakkoord komt voor vier jaar?

Gedeputeerde Thielman geeft aan dat dat inderdaad de bedoeling is. En dat er nu al gelobbyt wordt om financiering te krijgen voor de grotere projecten die langer duren, zoals het onderhoud aan de wegen.

De vice-voorzitter dankt mw. Pelk voor haar aanwezigheid en haar toelichting.

3. Verslag vergadering 14 februari 2022

Het verslag van de vorige vergadering is op 14 maart schriftelijk vastgesteld.

4. Bespreken actielijst vergadering 14 februari

Casinopersoneel: gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat de brief nog niet uit is. De vice-voorzitter vraagt of het eenvoudiger is als de CD een brief stuurt aan SZW dat dit besloten is. Iedereen stemt hiermee in.

Circulaire arbeid: gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat er een 'bestuursopdracht' is gegeven om het document voor te bereiden voor toezending aan de Eilandsraad. Zij geeft aan dat dit een gevoelig politiek onderwerp betreft. Men vraagt zich af of het humaan is als mensen na 3 jaar het eiland weer moeten verlaten.

Dhr. Coolen begrijpt de discussie, maar wil wel benadrukken dat het een belangrijk punt is om te realiseren om het verdienmodel van ondernemers én OLB te verbeteren. Op dit moment maken werkgevers veel gebruik van stagiaires omdat dat

de enige arbeid is die nog te krijgen is. Als er vanuit de werkgevers ondersteuning of toelichting nodig is voor het TWV-voorstel, dan zijn de werkgevers daartoe bereid. Dhr. Berkenbosch vult aan dat er mogelijk tijdelijke oplossingen denkbaar zijn, zoals een 'green card' voor 1 jaar. Voor bijvoorbeeld duikinstructeurs zou dat een prima oplossing zijn, die willen zich vaak toch niet voor een langere periode vestigen.

Dhr. Coolen geeft het BC complimenten voor de nieuwe toeristenbelasting die na heel veel jaren voorbereiding nu is doorgevoerd. Dit is precies wat het eiland nodig heeft.

Dhr. Balentien geeft aan dat de maximale leeftijdsgrens van 45 jaar een andere belemmering is die mogelijk (tijdelijk) weggenomen kan worden. Boven de 45 jaar kan geen TWV meer verkregen worden, wat niet logisch is.

Dhr. Berkenbosch zegt toe dat de werkgevers op korte termijn met een notitie komen met concrete voorstellen.

Masterplan: Gedeputeerde Thielman geeft aan dat het BC op 19 april het Masterplan bespreekt. Het kan op 14 juni aan de CD gepresenteerd worden.

Bezoek Nederland: De vice-voorzitter geeft aan dat BZK bezig is om op directeursniveau de contacten met de departementen op te starten. Tot die tijd lijkt het niet zinvol om met een delegatie van de CD naar Nederland te gaan.

5. Presentatie Sentro Akseso

Dhr. Jansen, beleidsadviseur van de afdeling Samenleving en Zorg van het OLB, geeft een presentatie over Akseso. (Zie bijgevoegde presentatie).

Vragen naar aanleiding van de presentatie:

Dhr. Berkenbosch vraagt in hoeverre op korte termijn schuldhelpverlening op Bonaire te realiseren is.

Dhr. Jansen geeft aan dat het OLB hiermee een aantal jaar geleden gestart is, met de focus op huurschulden bij sociale woningbouw. Dit was een succesvol project waarbij schulden gesaneerd en mensen begeleid werden. Het idee is om dit door te zetten en uit te breiden. Het BC heeft een Kadernota schuldhelpverlening vastgesteld. Mogelijk komt er op termijn een volkskredietbank die schulden kan overnemen.

Dhr. Berkenbosch vraagt aandacht voor de hoge rentepercentages van leningen.

Dhr. Jansen geeft aan dat de wettelijk toegestane rentepercentages hoog zijn en dat hierover gesprekken zijn met het Ministerie van Financiën.

Dhr. Coolen doet de suggestie om niet alleen naar die percentages te kijken, maar ook naar de andere voorwaarden zoals hoge boetes bij het aflossen van de schuld.

Als het OLB boetevrij kan aflossen in het kader van schuldsanering zou dat ook al een belangrijke stap zijn.

Dhr. Coolen vraagt wat de rol kan zijn voor werkgevers en specifiek naar druggerelateerde problematiek.

Dhr. Jansen geeft aan dat de stap naar werk heel belangrijk is. Het bedrijfsleven is nodig bij het signaleren van problematische schulden, bijvoorbeeld als werknemers steeds om een voorschot vragen. Werkgevers kunnen Akseso vragen om onder werktijd te komen vertellen over de mogelijkheden, zoals het organiseren van budgetcursussen e.d. Akseso gaat hierover graag in gesprek met werkgevers. Verslavingszorg is belegd bij MHC, maar Akseso kan wel doorverwijzen.

Mw. Abrahams geeft aan dat vanuit de onderwijssector positieve ervaringen zijn met Akseso.

Dhr. Willem vraagt of de middelen voor Akseso structureel geborgd zijn. Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat hier nog gesprekken over zijn. OLB wil het merendeel van Akseso bekostigen om op die manier ook voldoende het beleid van Akseso te kunnen bepalen. Dit is ook onderdeel van de discussies over de hoogte van de vrije uitkering.

Mw. Abrahams vraagt naar de rol van de buurthuizen.

Dhr. Jansen geeft aan dat het de bedoeling is dat elke wijk een eigen platform krijgt waarin vertegenwoordigers van die wijk verenigd zijn en die activiteiten uitvoert. Hierover lopen nu gesprekken.

Dhr. Balentien vraagt naar de rol van de Rijksoverheid.

Gedeputeerde Den Heyer geeft aan dat de ministeries betrokken waren in een Stuurgroep om Akseso op te richten, maar dat het OLB nu de regierol heeft.

De vice-voorzitter bedankt dhr. Jansen voor zijn presentatie en toelichting.

6. Werkgroep Vestigingsklimaat

Achtergrond: Vaststellen notitie Vestigingsklimaat met de volgende conclusie zoals geformuleerd door de werkgroep: Het aantrekken van personeel vanuit Nederland (met Caribische roots) is lastig omdat de verdien capaciteit niet voldoende is om de (hoge) woonlasten en de studieschuld te betalen.

Vraag aan de CD: wat is de vervolgstap?

Dhr. Balentien geeft aan dat dit een onderwerp voor de lange termijn is, wat op dit moment geen apart vervolg nodig heeft omdat de onderliggende acties in het Akkoord van Kralendijk staan.

Dhr. Berkenbosch geeft aan dat dit een belangrijk onderwerp is dat niet moet verdwijnen van de agenda, omdat we hoog opgeleide mensen hard nodig hebben.

Gedeputeerde Den Heyer zegt dat het OLB in gesprek is met DUO over de voorwaarden van kwijtschelding van de studieschuld, omdat daarbij momenteel niet gekeken wordt naar de hoogte van de lasten, maar alleen naar de inkomsten. Dhr. Coolen geeft aan dat we ons eerst moeten richten op het Akkoord van Kralendijk, omdat daarin de hoge kosten van levensonderhoud en wonen al geadresseerd worden.

Gedeputeerde Thielman deelt deze mening en geeft dat dit onderwerp ook aan bod komt bij het ontwikkelen van beleid van uitgifte van terreinen.

De vice-voorzitter concludeert dat dit thema opgepakt wordt bij zowel de uitvoering van het Akkoord van Kralendijk als bij het beleid dat het OLB ontwikkelt.

7. Akkoord van Kralendijk

De vice-voorzitter ligt dit agendapunt toe. Soms wordt gezegd 'het Akkoord is achterhaald'. Maar dat moeten we gezamenlijk krachtig bestrijden omdat het Akkoord in de volle breedte nog steeds heel belangrijk is, ook al zijn de cijfers die in het Akkoord staan inmiddels mogelijk door de hoge inflatiecijfers niet meer correct.

Dhr. Willem verwijst naar de brief die Usibo aan de Centraal Dialoog heeft gestuurd. Usibo maakt zich ernstig zorgen omdat er te weinig te zien is van de punten in het Akkoord, ook al is in het regeerakkoord het Akkoord genoemd. De prijzen op Bonaire stijgen veel te hard. Hij vraagt zich af wat het BC hieraan doet, bijvoorbeeld als het om de prijzen van eieren gaat.

Gedeputeerde Thielman ligt toe wat de mogelijkheden zijn van het BC. Er zijn gesprekken met de eierproducenten om de onderliggende kosten te beoordelen. De prijsstijging van eieren wordt veroorzaakt door deze stijgende kosten. Als het BC de prijzen lager vaststelt, dan zullen de eierproducenten geen eieren meer kunnen verkopen. Er wordt wel degelijk actie ondernomen: de accijns op benzine is verlaagd, er is een pilot huursubsidie gestart, er komt compensatie voor de gestegen energieprijzen. Er wordt overlegd met LNV over de 5% vleestaks en of dat tijdelijk naar 0% kan.

Gedeputeerde Den Heyer vult aan dat er gesprekken met het OLB en met Saba en Statia zijn over de uitvoering van de energietoeslag. Het doel is dat iedereen die tot 130% van het IJkpunt zit, deze toeslag krijgt. De toeslag zal rechtstreeks aan WEB worden overgemaakt.

Gedeputeerde Thielman geeft aan dat er gesprekken zijn met BZK over een groter pakket aan maatregelen, waaronder het voortzetten van de subsidies op telecom, elektra en water, en over de verhoging van de belastingvrije voet en een verlaging van de abb op bepaalde producten.

Dhr. Willem vraagt wat de status is van het 'mandje' met supermarktproducten.

Gedeputeerde Thielman antwoordt dat hierover gesprekken zijn met de supermarkten. Het is belangrijk om eventuele maximumprijzen zorgvuldig vast te stellen, omdat anders de producten simpelweg niet meer verkocht worden. De

wereldwijde prijsstijging is niet alleen op Bonaire, maar is overal te merken. Daar kunnen de ondernemers en supermarkten niets aan veranderen.

Dhr. Willem vraagt naar de transportkosten en dhr. Berkenbosch vraagt naar de plannen van de containerhaven die moet leiden tot lagere transportkosten.

Dhr. Thielman geeft aan dat in het snelste scenario in 1,5 tot 2 jaar de nieuwe containerhaven gerealiseerd kan zijn.

Dhr. Coolen geeft aan dat zijn voorkeur zou zijn om te focussen op lagere abb en lagere transportkosten omdat dat relatief eenvoudiger is dan prijsregulering. Hij geeft aan dat hij de brief van Usibo volkomen begrijpt. Ook vanuit de werkgevers is er frustratie: er is wel van de werkgevers verwacht om het minimumloon met 10% te verhogen, maar verder gebeurt er helemaal niets.

Gedeputeerden Den Heyer en Thielman geven aan dat dit erg lastig is: er gebeurt van alles en het BC is hier continu mee bezig. Er is beweging en de verwachting is dat rond de voorjaarsnota pas meer duidelijkheid komt over concrete maatregelen.

De vice-voorzitter geeft aan dat dit belangrijke punten zijn om ook tijdens het bezoek van de minister aan te kaarten. Ook al gebeurt er van alles, het is belangrijk dat ook de CD op de hoogte gehouden wordt van ontwikkelingen en mee kan denken over de uitvoering. Hij stelt voor dat we een brief sturen aan het kabinet om te verzoeken om de CD op de hoogte te houden van ontwikkelingen van de uitvoering van het Akkoord van Kralendijk. Dit voorstel wordt aangenomen.

Dhr. Willem geeft aan dat vanwege de onrust binnen de achterban een manifestatie wordt gehouden op 5 mei. Het zal gaan om een vreedzame manifestatie om aandacht te vragen voor de situatie op Bonaire. De Centraal Dialoog heeft hier aandacht voor gevraagd, het BC vraagt hier aandacht voor en nu is het moment dat de bevolking hier aandacht voor vraagt. De manifestatie is niet tegen het BC of tegen de Rijksoverheid, maar voor onszelf.

Gedeputeerden Den Heyer en Thielman roepen dhr. Willem op om de achterban te informeren over de inzet van het BC om te voorkomen dat de manifestatie zich zal richten tegen het BC. Zij roepen op tot samenwerking; een interne strijd kunnen we nu niet gebruiken.

De gezaghebber benadrukt dat men niet alleen naar de Rijksoverheid moet kijken, maar ook moet bedenken wat we zelf hier op Bonaire kunnen doen voor onze eigen ontwikkeling.

8. Vaststellen begroting 2023

In de voorbespreking gaf Usibo aan dat in de begroting van het OLB een bedrag van \$55.000 begroot stond voor 2022 voor de Centraal Dialoog. In de voorgestelde begroting is geen post onvoorzien opgenomen. Daarom wordt voorgesteld om ook de begroting voor 2023 uit te laten komen op \$55.000 door het toevoegen van een post 'onvoorzien'.

Hier stemt iedereen mee in.

9. Jaarlijkse evaluatie CD

Op grond van het CD-reglement evalueert de CD zichzelf jaarlijks. In de voorbespreking is met alle partijen besproken hoe deze evaluatie er uit zou kunnen zien. De vice-voorzitter stelt voor om een vragenlijst te doen die gestuurd wordt aan alle deelnemers (inclusief adviseurs). De resultaten uit de vragenlijsten worden anoniem verwerkt tot een rapportage die in een informeel CD-overleg besproken wordt.

Iedereen stemt hiermee in.

10. Voorstel instellen 'agendacommissie'

De vice-voorzitter licht het voorstel toe om een agendacommissie in te stellen om de agenda voor CD-vergaderingen voor te bereiden. Hij vraagt om reacties op dit voorstel.

Mw. Abrahams geeft aan dat dit wat Usibo betreft niet nodig is, het opstellen van een agenda en het voorbereiden van de vergadering behoort tot de taken van de secretaris en vice-voorzitter. Als een partij input heeft, dan kan dat toegestuurd worden en dan wordt het behandeld, zo is de ervaring van Usibo.

Iedereen is het hiermee eens.

Dhr. Coolen voegt hieraan toe dat wat BFB betreft er helemaal geen commissies of werkgroepen meer komen voor een langere periode dan tot aan een volgende vergadering. Anders leidt zo'n werkgroep slechts tot uitstel. Ook het Akkoord van Kralendijk is in zo'n korte periode tot stand gekomen. Als het echt niet anders kan, dan kan altijd als uitzondering een werkgroep verlengd worden, maar in principe moet er altijd een resultaat zijn dat op een volgende vergadering besproken kan worden.

Iedereen stemt hiermee in.

De vice-voorzitter benadrukt dat het dan extra belangrijk is dat partijen tijdig, minimaal 2 weken voor een vergadering, input aanleveren, zodat iedereen de gelegenheid heeft om de input te bestuderen.

.

11. Rondvraag en sluiting

Dhr Willem vraagt of iemand het bericht kan bevestigen van Bonaire Reporter dat per 1 januari 2023 de Dollar vervangen zal worden door de Euro. Gezaghebber en gedeputeerden reageren hierop dat hier geen sprake van is en dat dit bericht niet waar kan zijn.

Mw. Abrahams geeft aan dat Usibo op 1 mei de dag van de arbeid viert en dat er op 5 mei een pacifistische manifestatie zal zijn.

Dhr. Coolen geeft aan dat naar aanleiding van de berichtgeving rondom ongewenst gedrag bij The Voice door hem een protocol is opgesteld dat inmiddels ook in het Papiaments is vertaald. Hij stelt dit kosteloos ter beschikking voor iedere ondernemer die dit wil.

De gezaghebber sluit de vergadering.

Data volgende vergaderingen: 13 juni, 22 augustus, 10 oktober, 12 december

Omschrijving	Organisatie
SZW informeren over besluit mbt TWV casinopersoneel	Secretaris
Besluit mbt circulaire arbeid	OLB – gedeputeerden Den Heyer en Thielman (Eilandsraad)
Notitie mbt circulaire arbeid (TWV / green card / andere suggesties)	BFB
Regioplan informeren over standpunt CD	Secretaris (met input gedeputeerde Den Heyer)
Brief aan kabinet met verzoek CD op de hoogte te houden mbt ontwikkelingen uitvoering Akkoord	Secretaris (schriftelijke ronde alle leden)
Vragenlijst evaluatie rondsturen en invullen	Secretaris en alle leden
Uiterlijk 31 mei input aanleveren voor vergadering van 14 juni	Alle leden
Vorbereiden bezoek Nederland	<i>On hold</i>

Afgesproken agendapunten voor de volgende vergadering:

- Presentatie wijziging WolBES en FinBES (door OLB)
- Evaluatie functioneren CD
- Presentatie Masterplan / Visievorming Bonaire (door OLB)